

Internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering

CERD/C/64/CO/8

12 mars 2004

Original: engelska
oredigerad version

Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering

64:e mötet

23 februari – 12 mars 2004

Behandling av parternas rapporter avgivna enligt artikel 9 i konventionen

Avslutande anmärkningar från kommittén för avskaffande av rasdiskriminering

Sverige

1. Kommittén behandlade vid sina 1618 och 1619 möten (CERD/C/SR/1618 & 1619) den 25 och 26 februari 2004 Sveriges femtonde och sextonde återkommande rapporter (CERD/C/452/Add.4), vilka skulle vara avlämnade den 5 januari 2001 respektive den 5 januari 2003, och som hade lämnats i ett och samma dokument. Kommittén antog följande avslutande anmärkningar vid sitt 1638 möte den 10 mars 2004.

A. Inledning

2. Kommittén välkomnar Sveriges i rätt tid avgivna rapport och den svenska delegationens kompletterande muntliga och skriftliga upplysningar. Kommittén uttrycker sin belåtenhet med de rapporterade framstegen och med att samråd har hållits med enskilda organisationer vid utarbetandet av rapporten. Kommittén godtar rapportens kvalitet, vilken följer kommitténs riktlinjer för rapporter, och

uttrycker sin belåtenhet med delegationens konstruktiva svar på de frågor som ställdes vid rapportens behandling.

B. Positiva aspekter

3. Kommittén välkomnar den nationella handlingsplan som antogs i februari 2001 mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering, som ett viktigt medel för att tillämpa Durbandeklarationen och handlingsplanen, samt den handlingsplan för de mänskliga rättigheterna som antogs i januari 2002.

4. Kommittén välkomnar att Sverige har vidtagit en serie lagstiftningsåtgärder för att bekämpa rasdiskriminering, bl.a. följande:

a) Den nya lagen om förbud mot diskriminering, som trädde i kraft den 1 juli 2003. Kommittén noterar med belåtenhet att den nya lagen utvidgar omfattningen av skyddet mot etnisk diskriminering, fordrar att den klagande endast behöver visa omständigheter som ger anledning att anta att hon eller han blivit diskriminerad och utvidgar ansvarsområdet för Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

b) Den nya lagen om grupprättegång, som trädde i kraft den 1 januari 2003, gör det möjligt att under speciella omständigheter väcka grupptalan i fall av påstådd diskriminering.

c) Ändringarna i yttrandefrihetsgrundlagen, som trädde i kraft den 1 januari 2003, som förbättrar möjligheterna att föra talan mot hets mot folkgrupp.

d) Den nya medborgarskapslagen, som trädde i kraft den 1 juli 2001, i vilken dubbelt medborgarskap tillåts, och som underlättar förvärv av svenskt medborgarskap för barn med utländsk bakgrund.

5. Kommittén noterar med belåtenhet det *Centrum mot rasism och andra former av intolerans* som inrättades 2003 med statliga medel, i vilket ingår över hundra enskilda organisationer som är verksamma inom området rasdiskriminering.

6. Kommittén hälsar med belåtenhet Sveriges åtgärder för att öka allmänhetens kännedom om samerna, däribland den upplysningskampanj som har satts i gång.

C. Oro och rekommendationer

7. Kommittén noterar Sveriges inställning i fråga om registrering av befolkningens etniska sammansättning men är oroad över att denna information inte tagits med i rapporten.

Mot bakgrund av bristen på statistiska uppgifter om det svenska samhällets etniska sammansättning rekommenderar kommittén att Sverige presenterar en uppskattning av befolkningens demografiska sammansättning i en kommande rapport så som fordras i punkt 8 i riktlinjerna för rapportering och fäster Sveriges uppmärksamhet på kommitténs allmänna rekommendation VIII om självidentifiering av medlemmar av särskilda rasgrupper och etniska grupper.

8. Kommittén noterar med belåtenhet Sveriges ansträngningar att bekämpa hatbrott, men är oroad över påståendena att få av dessa rapporterade brott har föranlett åtal och att de berörda nationella rättsliga bestämmelserna sällan tillämpas.

Kommittén rekommenderar att 2002 års instruktioner från riksåklagaren till åklagarna att prioritera att dessa typer av brott aktivt tillämpas och att relevanta bestämmelser i brottsbalken effektivt tillämpas i praktiken. Kommittén rekommenderar att Sverige lämnar statistik över åtal som väckts och påföljder som utdömts för brott som sammanhänger med hatbrott och uppgifter om var de relevanta bestämmelserna i gällande nationell lagstiftning har tillämpats.

9. Kommittén välkomnar den nya lagen om likabehandling av studenter i högskolan som trädde i kraft den 1 mars 2002 och som innehåller förbud mot direkt och indirekt etnisk diskriminering mot studenter och sökande till högskolan, men noterar att lagen uppges inte bli tillämpad vid vissa svenska universitet.

Kommittén uppmanar Sverige att genomföra en utvärdering av tillämpningen av den nya lagen.

10. Kommittén noterar att Sverige vidhåller sin tolkning av bestämmelserna i artikel 4 i konventionen, att brott som begås av medlemmar av eller sympatisörer till rasistiska organisationer får förbjudas och bestraffas i lag, men inte förekomst av och deltagande i rasistiska organisationer.

Kommittén fäster Sveriges uppmärksamhet på sin allmänna rekommendation XV, enligt vilken alla bestämmelser i konventionens artikel 4 är tvingande, däribland att olagligförklara och förbjuda alla organisationer som befrämjar och uppmuntrar rasdiskriminering, liksom att förklara att deltagande i sådana organisationer är ett straffbart brott. Därför rekommenderar kommittén att Sverige omprövar sin inställning och antar sådana lagar som behövs för att helt och hållet respektera artikel 4 b i konventionen.

11. Kommittén noterar med belåtenhet de initiativ som Sverige har tagit för att förbättra romernas situation, såsom att inrätta ett råd för romska frågor 2002 som ett rådgivande organ till regeringen, men är fortfarande oroad över de svårigheter som alltjämt möter en stor del av det romska samhället, bl.a. på arbetsmarknaden och i fråga om bostäder och utbildning.

Kommittén fäster Sveriges uppmärksamhet på sin allmänna rekommendation XXVII om diskriminering av romer och uppmanar Sverige att intensifiera sina ansträngningar för att genomföra nationella strategier och program på dessa områden, däribland Ombudsmannens mot etnisk diskriminering tvååriga strategiska program, med sikte på att förbättra romernas situation och deras skydd mot diskriminering.

12. Kommittén välkomnar tillsättningen av gränsdragningskommissionen 2002, som skall lämna förslag till fastställande av gränserna för samernas renskötseområden före utgången av år 2004, som ett viktigt led i att bekräfta

samernas rättigheter, men är oroad över att frågor om samernas markrättigheter fortfarande är olösta.

Mot bakgrund av den allmänna rekommendationen XXIII om urbefolkningars rättigheter, anmodar kommittén Sverige att tillse att gränsdragningskommissionen avslutar sitt uppdrag inom utsatt tid. Kommittén rekommenderar därför också att Sverige antar adekvata lagar i samråd med samerna om gränsdragningskommissionens slutsatser för att undanröja den rättsliga osäkerhet som råder om samernas markrättigheter.

13. Kommittén noterar att Sverige ännu inte har varit i stånd att ratificera ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder. Kommittén noterar härvidlag Sveriges anmärkning att åtminstone de yttre gränserna för renskötelsen måste definieras tydligare än vad som nu är fallet, för att ratifikation av konventionen skall vara möjlig.

Kommittén uppmanar Sverige att påskynda förarbetena så att konventionen skall kunna ratificeras så snart som möjligt.

14. Kommittén noterar påståendena att icke-samiska intressen tar överhanden över samiska intressen vid marktvister i domstolarna mellan samer och icke-samer och att samerna enligt vad som uppges inte får ekonomiskt stöd för att betala kostnaderna för marktvister.

Kommittén uppmanar Sverige att lämna information i denna fråga samt uppgifter om utslag i rättsfall om sådana anspråk och om eventuell gottgörelse som har lämnats.

15. Kommittén noterar lagen om särskild kontroll av utlänningar, som gör det möjligt att utvisa en utlänning om det anses nödvändigt i den nationella säkerhetens intresse eller om det finns skäl att misstänka att vederbörande kommer att begå eller medverka i brott som innefattar våld, hot eller tvång i politiska syften, utan möjlighet till överklagande av sådana beslut.

Kommittén erkänner Sveriges rätt att värna sin nationella säkerhet men påminner Sverige om behovet av att väga dessa hänsyn mot sina skyldigheter på området för mänskliga rättigheter. Härvidlag hänvisar kommittén Sverige till sitt uttalande den 8 mars 2002, där kommittén särskilt betonar en stats skyldighet att ”se till att åtgärder som vidtas i kampen mot terrorismen inte utgör diskriminering till sitt syfte eller till sin verkan med avseende på ras, hudfärg, börd eller nationellt eller etniskt ursprung”. Kommittén anmodar Sverige att ompröva denna lag i den mån den ger möjlighet till utvisning utan rätt till överklagande och att lämna kompletterande upplysningar i denna fråga i sin nästa återkommande rapport.

16. Kommittén välkomnar Sveriges uttalande att Sverige är ett invandringsland och att en integrationspolitik som siktar på att motverka sådan social uteslutning som vissa personer som är födda utomlands får erfara är en prioritet, men är samtidigt oroad över att det fortfarande råder en diskriminerande inställning till personer med utländsk bakgrund inom vissa områden, såsom på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden och i fråga om tillgång till det allmännas tjänster.

Kommittén uppmanar Sverige att fortsätta med och intensifiera sina ansträngningar på dessa områden i enlighet med artikel 5 e och 5 f i konventionen.

17. Kommittén anmodar Sverige att fortsätta att samråda med de samhällsorganisationer som ägnar sig åt bekämpning av rasdiskriminering vid utformningen av sin nästa återkommande rapport.

18. Kommittén rekommenderar att Sverige ger en vid spridning åt information om vilka nationella rättsmedel som finns att tillgå för att få gottgörelse vid diskriminering och om individuella klagomålsförfaranden enligt artikel 14 i konventionen, som Sverige har antagit.

19. Kommittén rekommenderar att Sveriges rapporter görs tillgängliga för allmänheten när de avges och att kommitténs anmärkningar till dessa rapporter offentliggörs på samma sätt.

20. Kommittén rekommenderar att Sverige avger sina sjuttonde och artonde återkommande rapporter i ett och samma dokument senast den 5 januari 2007 som en uppdaterad rapport, där alla punkter i dessa avslutande anmärkningar beaktas.